

УДК 821.111-31.09(73):27-874

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2023-19-7>

Сніжана НЕСТЕРУК

кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Пластова, 31, м. Рівне, Україна, 33000

ORCID: 0000-0002-3766-1713

Оксана ЗАЛЕВСЬКА

старший викладач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Пластова, 31, м. Рівне, Україна, 33000

ORCID: 0009-0003-6965-9655

Бібліографічний опис статті: Нестерук, С., Залевська, О. (2023). Гностичні ідеї у романі Дена Брауна «Код да Вінчі». *Актуальні питання іноземної філології*, 19, 38–44, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2023-19-7>

ГНОСТИЧНІ ІДЕЇ У РОМАНІ ДЕНА БРАУНА «КОД ДА ВІНЧІ»

У статті розглядається догматика розуміння образу Христа й християнства з позицій інспірування гностичних ідей. Показується, що гностизм, як ранньохристиянська єресь, виступає синтетичним вченням, котре об'єднує філософію, релігію і міфологію. Встановлено, що імплементація ексцентричних міркувань щодо Нового Заповіту пов'язана з постаттю опозиційного до французької влади мецената, «параноїдального суб'єкта», Лью Тібінг. Герой переконаний, що Біблія – це результат критичного переосмислення тексту язичницьким імператором Костянтином Великим. Бізнесмен намагається довести головне відкриття гностизму – взаємодія церкви та держави у ранніх християн реалізувалася через викривлення послання Ісуса Христа та зміну статусу Христа.

Постулатами, котрі фіксують нападки на християнство та ексцентричні міркування героя стають:

- Біблія – це не Слово Боже, а колективне людське творіння, що трансформувалося в ході історії розвитку;
- Біблія – це текстова адаптація та ідейна трансформація тексту імператором;
- Відправною точкою спотворень ідей християнства стала політична воля візантійського правителя та проведення I Нікейського собору, де церковними ієрархами були затверджені дата Великодня, роль єпископів, хрещення (частини Символу Віри) та зафіксовано божественність Ісуса Христа;
- Канон Нового Заповіту сформований з обмеженого кола текстів-претендентів;
- Католицький обряд наслідує поганські ритуали;
- Ісус Христос не Бог, а людина, одружений чоловік, батько.

Презентація духовних начал цивілізації – ідеології християнства, язичництва і секуляризму – представлена трьома постатями: куратор Лувра Жак Соньєр втілює язичницьку доктрину, професор Роберт Ленгдон – секулярні віяння, а єпископ Арінгороса та чернець-альбінос Сайлас – християнство.

У християнській Європі, ідеї язичництва трансформувалися завдяки процесу секуляризації і перетворилися у прихований меседж для конспірологічно посвячених організацій. Тібінг-Ленгдон вважають, що концептуальні ідеї язичництва продовжують існувати в суспільстві та інституційованих органах.

Встановлено, що верифікація гностичних уявлень відбувається шляхом опису архітектурних пам'яток та візуальних творів мистецтва. Моделювання симулякрованої концепції взаємин Ісуса та Магдалини знаходить відображення у тілесно-плотському вимірі. Індиферентність до статевого життя у дискретному екфрастичному коментарі замінюється агресивним сексуальним потягом.

Ключові слова: гностизм, секуляризація, єресь, параноїдальний суб'єкт, симулякрованість.

Snizhana NESTERUK

PhD in Philology, Senior Lecturer of the Department of Intercultural Communication, Theory, History, and Methodology of Teaching Foreign Literature, Rivne State University of the Humanities, 31 Plastova Str., Rivne, Ukraine, 33000

ORCID: 0000-0002-3766-1713

Oksana ZALEVSKA

Senior Lecturer of the Department of Intercultural Communication, Theory, History, and Methodology of Teaching Foreign Literature, Rivne State University of the Humanities, 31 Plastova Str., Rivne, Ukraine, 33000
ORCID: 0009-0003-6965-9655

To cite this article: Nesteruk, S., Zalevska, O. (2023). Hnostychni idei u romani Dena Brauna «Kod da Vinchi» [Gnostic Ideas in Dan Brown's Novel "The Da Vinci Code"]. *Current Issues of Foreign Philology*, 19, 38–44, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2023-19-7>

GNOSTIC IDEAS IN DAN BROWN'S NOVEL "THE DA VINCI CODE"

The article examines the dogmatic of understanding the image of Christ and Christianity from the standpoint of the inspiration of Gnostic ideas. It is shown that Gnosticism, as an early Christian heresy, is a synthetic doctrine that combines philosophy, religion and mythology. It has been established that the implementation of eccentric considerations regarding the New Testament is associated with the figure of a patron opposed to the French authorities, a " paranoid subject" Lew Teabing. The hero is convinced that the Bible is the result of a critical reinterpretation of the text by the pagan emperor Constantine the Great. The businessman is trying to prove the main discovery of Gnosticism – the interaction of the church and the state among early Christians was realized through the distortion of the message of Jesus Christ and the change in the status of Christ.

Postulates that record attacks on Christianity and the eccentric reasoning of the hero are:

– *The Bible is not the Word of God, but a collective human creation that was transformed in the course of the history of development;*

– *The Bible is a textual adaptation and ideological transformation of the text by the emperor;*

– *The political will of the Byzantine ruler and the First Council of Nicaea, where the date of Easter, the role of bishops, baptism (parts of the Creed) and the divinity of Jesus Christ were confirmed by church hierarchs, became the starting point for the distortion of the ideas of Christianity.*

– *The canon of the New Testament is formed from a limited range of candidate texts;*

– *The Catholic rite imitates pagan rituals;*

– *Jesus Christ is not God, but a man, a married man, a father.*

The presentation of the spiritual principles of civilization – the ideology of Christianity, paganism and secularism – is represented by three figures: the curator of the Louvre, Jacques Saunier, embodies the pagan doctrine, professor Robert Langdon embodies secular trends, and the bishop of Aringoros and the albino monk Silas represent Christianity.

In Christian Europe, the ideas of paganism were transformed by the process of secularization and turned into a hidden message for conspiratorially initiated organizations. Teabing-Langdon believes that the conceptual ideas of paganism continue to exist in society and institutions.

It has been established that the verification of Gnostic ideas takes place through the description of architectural monuments and visual works of art. The modeling of the simulacrum concept of the relationship between Jesus and Magdalene is reflected in the carnal dimension. Indifference to sexual life in a discrete ekphrastic comment is replaced by an aggressive sexual drive.

Key words: *Gnosticism, secularization, heresy, paranoid subject, simulacrum.*

Актуальність проблеми. Початок ХХІ століття відзначений появою корпусу художніх творів, що презентували «христологічну тематику» як з полікоректної, так і скандальної позиції. Серед таких представників масової літератури привернула увагу романістика Дена Брауна. Авторська секуляризація христологічних ідей вкотре артикулювала модернізацію та модерацию дискусії з точки зору текстових продуктів. Нова модель консенсусу *urbī et orbī* засвідчила, що адгезія читача вплинула на роль та місце інтелектуала у цивілізаційному зрізі, і перетворила одержувача на культурного оператора, який не тільки здатний визначати соціальні суперечності, але й забезпечувати

передачу цінностей та міжкультурної толерантності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Коло запропонованої проблеми концентрується довкола трьох аспектів: по-перше, формування поняття віри як філософської, релігійної, культурної константи, по-друге, створення можливостей та підходів для аберантного декодування тексту Дена Брауна, по-третє поетологічної, генологічної та історіографічної класифікації аналізованого твору прозаїка. Вагомою основою для розвідки стали праці О.Томоруг «Євангельські мотиви у світовій літературі» (Томоруг, 2013) та «Жанрова своєрідність трансформаційного діапазону євангельських структур»

(Томоруг, 2012). У них критикиня акумулює увагу на інтерпретаційній поліфонії євангельського матеріалу, розглядає еволюцію рецепції новозавітних образів в літературному контексті ХХ століття, виокремлює моделі художніх трансформацій новозавітного матеріалу з урахуванням онтологічних, поведінкових та аксіологічних особливостей. Публікація О.Черник виокремлює характерні жанротвірні концепти, серед яких виділяються: «таємниця», «розслідування», «істина», «страх», «рух», «небезпека», «наука», «мистецтво», «жінка», «релігія», «секретна історія» і вважає: «У сукупності перші та останні концепти становлять концептуальний стандарт жанру творів Дена Брауна, оскільки саме вони дозволяють ідентифікувати інтелектуальні конспірологічні трилери письменника з ідіостилію письменника на жанр» (Черник, 2016).

Зарубіжний контент роману Дена Брауна презентований в основному літературно-критичними дослідженнями David F. Lloyd (Lloyd, 2006), D.Burstein (Burstein, 2004), V.D. Ehrman (Ehrman, 2006). В полі зору науковців опиняються джерела побутування католицьких традицій, коди й зашифровані знаки альтернативних історій, розмежування правдивих та фантазійних елементів, аналіз конотативних значень християнських образів-символів (хреста, Святого Грааля, троянди, Бога).

Мета дослідження. Крізь призму ідеологій язичництва, християнства, секуляризму продемонструвати вербалізацію гностичних ідей «параноїдального героя».

Виклад основного матеріалу дослідження. Теорія Світової змови щоразу актуалізується з настанням нового століття чи тисячоліття. Соціально-політичний (почасти історичний) контекст інспірує упередження, за допомогою якого конспірологічний сюжет здобуває масштабність, популярність, звучність й комерційну привабливість. На літературному олімпі жанрова інноватика романів Дена Брауна реалізувалася завдяки декільком властивостям. Перерахувати всі не варто, оскільки більшість з них стали предметом розгляду літературознавчих розвідок, проте відзначимо такі: запропоновану конспірологічну версію; жанрову дифузію романів; постулювання інтегрованості, мультикультурності, технологічності, які в процесі розгортання сюжету дозволяють розширити та проаналі-

зувати сучасні оповідні форми, що відзначаються структурною складністю; белетризацію канонічних сюжетів, фабульний реєстр яких формується довкола екфразису/екфрастичного малюнка, євангельської притчі, апокрифу.

Пропонуємо поглянути на догматику розуміння образу Христа й християнства з позицій інспірування гностичних ідей. Втім, сформулювати таку доктрину, Ден Браун намагається через ряд положень, котрі сповіщає Лью Тібінг, колишній член британського Королівського історичного товариства. Гностицизм – це ранньохристиянська ересь, згодом езотеричний рух, комплекс релігійних та філософських течій, що включав і християнство. Вчення гностиків було синкретичним по природі, адже поєднувало філософію (дуалізм матеріального і духовного, світлого і темного начал), релігію (культ священного знання, «Гнозис», що звільняє з полону матерії) і міфологію (в гностичну систему органічно вписуються персонажі єгипетської, грецької та біблійної міфології). Архетипічний праміф гностиків, був викладений в «Апокрифі Іоанна», і описував космічну катастрофу. Окрім того, образ Ісуса не мав нічого спільного з Ісусом канонічних Євангелій, бо вчення заперечувало історичність таких ключових подій, як: народження Сина Божого у людському тілі, Його смерть на хресті та воскресіння з мертвих.

За уявленнями гностиків непізнаваний Бог породжує Плерому – повноту духовності, що складається із сполучених попарно еонів (духовних сутностей). Останній з еонів, що має жіночу природу (в різних текстах він іменується Пістіс Софія, Софія Ахамот або Софія Прунікос), впадає в гріх гордині й бажає уподібнитися Богу-творцю. Софія породжує безглузде й потворне створіння і, жажнувшись його зовнішності, «виштовхує» свого сина за межі Плероми. Синові Софії притаманне незнання; він уявляє себе єдиним Богом і приступає до творення світу, настільки ж недосконалого, як і він сам. Цим світом деміург править разом з архонтами («правителями»), яких він створив. Але в створення людини втручаються сили Плероми, і Першолюдина (Адам). Людина є чужинцем в цьому світі; відчуває нестерпні муки від перебування в ньому. Справжня батьківщина людини не світ, а Плерома, до якої вона йде, щоб врятуватися.

Образ Ісуса у гностичному вченні – це відчужена від матеріального та історичного контексту постать. Вчення гностика Валентина (II ст.), ім'я «Ісус» та звання «Христос» розділяє як два окремих еони. Христос постає як Еон, що був створений у духовному світі Розумом або Однородженим Отцем усього суцього вже після падіння та виправлення Софії – жіночого еона. А Ісус – це «Все», інший Еон, породжений як сукупний плід еонів усієї плероми і її дар Однородженому Отцю. Він – це той, хто був народжений усіма еонами духовного світу. Ісус посилається в світ, щоб стати Спасителем тих духовних сутностей, котрі існували як бранці матеріальних тіл. Отже, гностичний Ісус Христос має вкрай мало спільного з Ісусом Христом історичним.

Лью Тібінг, заможний, опозиційний до французької влади меценат, «паронаїдальний суб'єкт», який впродовж всього життя шукає істину про Святий Грааль, вивчає Біблію, мистецтво та артефакти наголошує: «Те, що Леонардо думав про Біблію, саме і стосується Святого Граалю. Фактично, да Вінчі й намалював справжній Грааль, який я зараз покажу вам» [Браун, 2006, с. 260]. Його діяльність зумовлена фанатичним первнем і прагненням довести гностичну теорію про Христа. Саме ці характеристики породжують та імплементують ексцентричні міркування щодо Нового Заповіту. Свідомо чи несвідомо, але Тібінг захищає язичництво та нападає на християнство. Поглянемо на окремі з цих постулатів:

Біблія – це не Слово Боже, а колективне людське творіння, що трансформувалося в ході історії розвитку: «А все, що вам треба знати про Біблію, може бути висловлено одним реченням: мої любі, Біблію написали люди! Не Бог! Біблія не впала магічним чином із хмар. Люди створили її, а далі змінювали шляхом незліченних перекладів, додатків та ревізій. Історія ніколи не знала першої версії» (Браун, 2006, с. 260).

Біблія – це текстова адаптація та ідейна трансформація тексту імператором Костянтином: «Справжня іронія християнства! Біблія в тому вигляді, в якому ми її знаємо, – це результат критичного переосмислення поганського імператора Константина Великого» (Браун, 2006, с. 261);

Відправною точкою спотворень ідей християнства стала політична воля візантійського

імператора Костянтина та проведення I Нікейського собору, де церковними ієрархами були затверджені дата Великодня, роль єпископів, хрещення (частини Символу Віри) та зафіксовано божественність Ісуса Христа: «Зачекайте! Ви щойно сказали, що божественність Христа стала результатом голосування на Нікейському соборі? – Із невеликою перевагою голосів, – додав Тібінг. – Одначе, схваливши Ісуса як Сина Божого, Константин перетворив Ісуса на божество. Це не лише поклато край подальшій боротьбі поган із християнством, але відтоді послідовники Христа могли спасти свою душу лише через єдиний затверджений сакральний канал – Римську католицьку церкву» (Браун, 2006, с. 264);

Канон Нового Заповіту сформований з обмеженого кола текстів-претендентів: «Більше вісімдесяти Євангелій могли претендувати на роль Нового Заповіту, але лише чотири було включено в канон – від Матвія, від Марка, від Луки та від Іоанна» (Браун, 2006, с. 260).

Католицький обряд наслідує поганські ритуали: «Практично всі елементи католицького ритуалу: митра, вівтар, святе причастя – хліб і вино як тіло і кров Христа – було взято напряду з ранніх поганських ритуалів» (Браун, 2006, с. 263);

Ісус Христос не Бог, а людина, одружений чоловік, батько: «Ісус Христос був не лише одруженим чоловіком, а й батьком. Моя люба, Марія Магдалина була Святою Чашею, яка містила царську кров Ісуса Христа» (Браун, 2006, с. 286).

Роман Дена Брауна постає як презентація трьох духовних начал цивілізації – ідеології християнства, язичництва і секуляризму. Автор переконаний, що впродовж всієї історії людства християнству протидіяли дві головні сили – язичництво і секуляризм. У романі персонажками таких сил виступають: куратор Лувра Жак Соньєр (язичницька доктрина: «Але я можу сказати вам, що така людина, як Соньєр, безсумнівно розглядала пентаграму як священне жіноче начало» (Браун, 2006, с. 44)) і професор Роберт Ленгдон (секулярні віяння). Єпископ Арінгороса та чернець-вбивця, альбінос Сайлас, члени ордена «Opus Dei», презентують християнство.

Розслідування Гарвардського професора Ленгдона засвідчує процес єднання в коалі-

цію язичництва, як політеїстичних релігій, що поклоняються багатьом богам, і секуляризму, які виступають проти християнства. Облігаторний герой детектива, професор Ленгдон, діє на стороні Жака Соньєра і його внучки Софі. Про саме християнство автор та Ленгдон досить прихильно відгукуються, оскільки вважають, що: «Ватикан складається із глибоко побожних людей...» (Браун, 2006, с. 267). Жан Бодрійяр, аналізуючи специфіку сучасної релігії, відзначав втрату первинного смислу і потребу людини в отриманні відповідей або фетишизації.

Сили, що представляють язичництво, в романі найбільш могутні. Їх діяльність оповита аурую інтригуючої таємничості. Таким автор презентує орден лицарів-тамплієрів і його прямого спадкоємця в сучасному світі – загадковий Пріорат Сіону: «Геральдична лілія, – сказав Ленгдон, – у поєднанні з ініціалами P. S. – це офіційна емблема братства. Його герб. Так би мовити, логотип» (Браун, 2006, с. 128). Автор зазначає, що керманічами організації були такі великі люди, як Сандро Боттічеллі, Леонардо да Вінчі, Ісаак Ньютон, Віктор Гюго, Клод Дебюссі, Жак Кокто: «Да Вінчі очолював Пріорат від 1510 до 1519 року, себто був Великим магістром... вони обоє (прим. Дідусь Софі Неве та магістр) перебували під впливом символіки богинь, жіночого божественного начала, їхньої зневаги до церкви. Пріорат шанував священну жіночість».

– Ви кажете, ця спільнота практикувала якийсь поганський культ поклоніння богині?

– Скоріш за все, не якийсь, а цілком конкретний поганський культ поклоніння богині. Але ще важливішим є те, що вони виступали охоронцями стародавньої таємниці. Що робило їх неймовірно могутніми» (Браун, 2006, с. 128–129). З тексту роздумів нишпорок, зокрема Ленгдона та Софі випливає, що у християнській Європі, ідеї язичництва сприяли процесу секуляризації і перетворилися у прихований меседж для конспірологічно посвячених членів.

Дослідження сера Лью Тібінга прямо вказують на зв'язок християнства й язичництва. Науковець переконаний, що Біблія – це результат критичного переосмислення тексту язичницьким імператором Костянтином Великим, який хрестився на смертному ложі. У добу імператора офіційною релігією Риму було поклоніння

Сонцю. Релігійний безлад у Римі міг розколоти державу і у 325 році н.е. правителем було ухвалене рішення об'єднати державу єдиною релігією. Окрім того, супутнім фактором, що прискорив процес прийняття християнства, стало розп'яття Христа: «Константин був дуже добрим бізнесменом. Він бачив, що християнство саме переживає піднесення, тож просто поставив на призову конячку. Історики досі в захваті, як Константин блискуче конвертував поганське поклоніння Сонцю в християнство. Додавши поганські символи, дати і ритуали до нової християнської традиції, він створив щось на кшталт комбінованої релігії, яка задовольнила всіх».

– Це називається метаморфоза, – сказав Ленгдон, – залишки поганської релігії в християнських символах викоринити неможливо. Єгипетські сонячні диски стали німбами католицьких святих. Піктограми Ізиди, яка годує свого сина Гора, ожили в сучасних зображеннях Діви Марії, яка годує немовля Ісуса. Практично всі елементи католицького ритуалу: митра, вівтар, святе причастя – хліб і вино як тіло і кров Христа – було взято напряду з ранніх поганських ритуалів» (Браун, 2006, с. 262).

Існування й розповсюдження концептуальних ідей язичництва закладено в практику інституційованих органів. Ось як Тібінг-Ленгдон пояснюють домінування язичницьких традицій в доктрині Пріорат Сіону: «...традиція поклоніння богиням ґрунтується у Пріораті на переконанні, що впливові чоловіки ранньої християнської церкви «обдурили» світ. Вони поширювали брехню, за допомогою якої успішно скерували людей від поганських вірувань з їх шанобливим ставленням до богинь і до жіночого начала до християнства, що підносило чоловічі цінності. Відтак священне жіноче начало було демонізовано і богинь навіки викреслили зі сучасної релігії» (Браун, 2006, с. 142).

Тібінг намагається довести головне відкриття – взаємодія церкви та держави у ранніх християн реалізувалася через **викривлення послання Ісуса Христа**. Науковець не заперечує, що «Ісус справді був великою і впливовою людиною, і ніхто не каже, що Він шахраював, коли ходив по землі й надихав мільйони своїм прикладом» (Браун, 2006, с. 265), однак Константин, котрий фігурував правителем, скорис-

тався впливом і значущістю Христа. Головна провина можновладця в тому, що він змінив *статус Христа*: від простої людини до Сина Божого попри чотирьохсотлітню історію побутування альтернативних документів.

Звісно ж, за логікою Тібінга, функціонування конспірологічної версії про змову проти реальних послідовників, документально розвінчане завдяки документам: сувоям Мертвого моря (50-ті роки XX ст., Юдейська пустеля) та Коптським сувоям (1945 рік, Наг-Хаммаді, Єгипет). Давні свідчення розповідають про пастирство Христа та повідомляють справжню історію Граалю. Більшість відкриттів «паронаїдального» героя і його друга Ленгдона засвідчують думку: істину не скаже ні християнський Бог, ані Біблія.

Щоб підготувати читача до нової реінтерпретації христологічної теми, Ден Браун верифікує гностичні уявлення описом архітектурних пам'яток та візуальних творів мистецтва. Причому, авторська позиція стосовно маскулітного та фемінного начал у культурі зв'язана з образом Софії-Мудрості не як жіночого втілення архетипової мудрості, а як Христа-Логоса. У багатофігурній композиції «Темної вечери» увага фіксується не на Ісусі, а на додаткових деталях: одязі, позах, символізмі уявних літер: «–Зверніть увагу, Ісус і Магдалина одягнені, ніби дзеркальне відображення одне одного, – Тібінг вказав на дві постаті в центрі. Софі була заморожена. Сам колір їхнього одягу вказував на це. На Ісусові був червоний хітон й синій плащ, на Магдалині – синій хітон й червоний плащ. Ін'я й Янь. Жінка й Чоловік» (Браун, 2006, с. 279).

Моделювання симулякрової концепції взаємин Ісуса та Магдалини знаходить відображення у тілесно-плотському вимірі. Індиферентність до статевого життя у дискретному екфрастичному коментарі замінюється агресивним сексуальним потягом: «– Ризикую вказати на ще більшу дивовижу, – сказав Тібінг. – Звернуть увагу, Ісус та Його наречена, як виявляється, поєднані стегнами й відхилилися одне від одного, ніби утворюючи між собою простір особливої форми. Навіть ще до того, як Тібінг звернув її увагу, Софі побачила це. То був той самий символ, який Ленгдон раніше малював для Граалю, чаші й жіночого лона.

– Нарешті, – сказав Тібінг, – якщо ви подивитесь на Ісуса й Магдалину не як на людей, а як на елементи композиції твору да Вінчі, ви помітите ще один елемент. Літеру абетки. Тепер Софі відразу побачила її: величезну бездоганно виписану літеру М [32]. Софі зважувала всю інформацію.

– Згодна, прихована літера М інтригує, однак це сумнівний доказ шлюбу Ісуса й Магдалини» (Браун, 2006, с. 279).

Подвоєння репрезентації матеріалу в тексті, підсилює відчуття факту присутності коду, гри, за яким з одного боку, виявляється смислова невизначеність, з іншого, декларується акцентування смислів, їх символізація. Саморефлексія Тібінга про взаємини між Христом та Марією Магдалиною на ідейному та символічному рівнях породжує альтернативну констатацію. Темою для роздумів стає поняття «чаша Граалю». Проте зупинятися на трактуванні категорії не варто, оскільки вона стала предметом однієї літературознавчої розвідки (Овсюк, 2008; Ікалюк, Катерняк, 2020). Разом з тим, ризикнемо припустити, що інтенція до секуляризації у романі прозаїка імпліцитно закладена у положеннях, котрі стосуються процесу розбудови церкви. Прийом «тимчасового самовідсторонення» від тексту призводить до того, що Тібінг презентує апокрифічну концепцію, в якій розбудову церкви доручено не Петру, як близькому учневі, а Марії Магдалині: «– Ви кажете, християнською церквою мала опікуватися жінка? – Таким був проект. Ісус був втіленим феміністом. А Петро мав із цим проблеми, – сказав Ленгдон, вказуючи на «Темну вечерю». – Ось тут Петро. Ви можете побачити, що да Вінчі добре усвідомлював, що саме Петро відчував до Марії.

Софі знову відібрало мову. На картині Петро загрозливо схилився до Марії Магдалини і вказував ребром долоні, що готовий перерізати їй горло» (Браун, 2006, с. 283).

У певному сенсі феміністичність Ісуса, боротьба Петра за першість, постають як набір фрагментів, сцен, котрі з точки зору оповідача представляють альтернативний шлях розвитку церкви. За таких умов церква вже не була б ієрархічною системою, котра трималася б за букву закону. Отож, реакція Петра з наміром перерізати Марії Магдалині горло, емотивно

вказує на внутрішню боротьбу всередині самої церкви, а герой, що причетний до її розбудови, не бажає поступатися своїм місцем у чоловічому клірі. Прихильність гностицизму до жіночого елемента (Святого Духу), по суті, розкриває історію сегрегації «жінок у червоному».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи сказане вище варто наголосити, Ден Браун на історичному фундаменті будує гносеологічну проекцію життя Ісуса. Оповідуючи про роль історичних та фікційних

персонажів, американський прозаїк вводить в оману читача, проповідуючи антикатолицизм, гностицизм, апокрифічний підхід. З іншого боку, підвищений інтерес до таємних організацій та Великої Змови у романі «Код да Вінчі» допомагає герменевтичному екфрасису, що зорієнтований на інтерпретацію творів мистецтва, систематизувати різноманітні християнські мотиви й сюжети. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розгляді матеріальних аксіологічних ієрархій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Браун Д. Код да Вінчі Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2006. 809 с.
2. Гіденс Е. Соціологія Київ : Основи, 1999. 726 с.
3. Ікалюк Л., Катерняк О. Алюзія як засіб реалізації категорії інтертекстуальності в романі Дена Брауна «Код да Вінчі» URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2308-4855/article/view/195814/196137> (дата звернення: 25.10.2023)
4. Овсюк О. Загадки і таємниці роману Дена Брауна «Код да Вінчі» [Електронний ресурс]. URL: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/433/41> (дата звернення: 25.10.2023)
5. Томоруг О. М. Євангельські мотиви у світовій літературі *Релігія та Соціум*. 2013. № 1(9). С. 150–157.
6. Томоруг О. М. Жанрова своєрідність трансформаційного діапазону євангельських структур / *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2012. Вип. 31. С. 348–351. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2012_31_101 (дата звернення: 25.10.2023)
7. Черник О. О. Романи Дена Брауна: жанр та концептосфера *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. Том 19. № 1. 2016. С. 146–152 URL: <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/84130/79586> (дата звернення: 25.10.2023)
8. Burstein D. *Secrets of The Code N. Y.*: CDS Books, 2004. 373 p.
9. David F. Lloyd Is the “Da Vinci Code based on fact, or are its author’s claims of accuracy the novel’s greatest fiction? [Електронний ресурс]. URL: http://www.vision.org/visionmedia/Facing_Facts.aspx (дата звернення: 25.10.2023)
10. Ehrman V.D. *Truth and Fiction in “The Da Vinci Code* Oxford: Oxford University Press, 2006. 207 p.

REFERENCES:

11. Braun D. (2006). *Kod da Vinchi* [“The Da Vinci Code”]. Kharkiv: Knyzhkovyi klub “Klub simeinoho dozvillia» [in Ukrainian].
12. Hiddens Entoni (1999) *Sotsiolohiya* [Sociology]. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
13. Ikaljuk L. & Katerniak O. (2020) *Aliuziia yak zasib realizatsii katehorii intertekstualnosti v romani Dena Brauna “Kod da Vinchi”* [Allusion as a means of implementing the category of intertextuality in Dan Brown's novel “The Da Vinci Code”] Retrieved from <http://journals.uran.ua/index.php/2308-4855/article/view/195814/196137> [in Ukrainian].
14. Ovsyuk O. (2008) *Zahadky i taiemnytsi romanu Dena Brauna “Kod da Vinchi”* [Riddles and mysteries of Dan Brown’s novel “The Da Vinci Code”] Retrieved from <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/433/41> [in Ukrainian].
15. Tomoruh O. M. (2013). *Yevanhelski motyvy u svitovii literaturi Evangelical motifs in world literature Relihiia ta Sotsium*. №1(9). pp. 150–157 [in Ukrainian].
16. Tomoruh O. M. (2012). *Zhanrova svoieridnist transformatsiinoho diapazonu yevanhelskykh struktur* [Genre originality of the transformational range of evangelical structures]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Filolohichni nauky*. issue. 31. pp. 348–351. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkpnu_fil_2012_31_101 [in Ukrainian].
17. Chernyk O. O. (2016). *Romany Dena Brauna: zhanr ta kontseptosfera* *Novels by Dan Brown: genre and conceptosphere* *Visnyk KNLU. Serii Filolohiia*. (Vols. 19). № 1. pp. 146–152. Retrieved from <http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/84130/79586> [in Ukrainian].
18. Burstein D. (2004). *Secrets of The Code N. Y.*: CDS Books [in English].
19. David F. Lloyd (2006) *Is “The Da Vinci Code” based on fact, or are its author’s claims of accuracy the novel’s greatest fiction?* Retrieved from http://www.vision.org/visionmedia/Facing_Facts.aspx [in English].
20. Ehrman V.D. (2006). *Truth and Fiction in “The Da Vinci Code”* Oxford: Oxford University Press [in English].